

2/558-6036/44540

14.06.2000

Sayı 65/1428

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

05/03/1973 tarih ve 584 karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 56 ncı maddesinin 1 inci fıkrası 1 inci cümlesinin ve 2 nci fıkrasının, 122 nci maddesinin 4 üncü fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki İçtüzük değişikliği teklifimiz ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arzederiz.

Hasan Gemici

Hasan GEMİCİ
Zonguldak Milletvekili

EK: İçtüzük değişiklik teklifi
genel gerekçe ve madde gerekçeleri

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de kadınların siyasi haklarını elde etmeleri pek çok ülkeye göre oldukça erken tarihlerde gerçekleşmiştir. Kadınlar 1930 yılında belediye seçimlerinde, 1933 yılında muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde ve 1934 yılında milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını elde ettiler. Siyasi hakların kazanımı kadın-erkek eşitliğinin tesisi için dönemeç noktalarından biridir.

Siyasi haklarını kullanmalarının önünde yasal hiçbir engel bulunmamasına rağmen kadınların siyasi yaşama aktif katılımı nüfuslarıyla kıyaslandığında oldukça düşük oranlardadır. Seçme hakkının kullanımı açısından bakıldığında durum daha iyi olmasına rağmen, aktif bir nitelik içeren seçilme hakkının kullanımı çok düşük düzeylerde kalmaktadır. Bu durumun siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel kaynaklı pek çok boyutu olduğu bilinmektedir. Kadınların siyasi haklarını etkin olarak kullanabilmeleri, karar alma mekanizmalarında yer alabilmeleri, seçimle gelinen görevlere talip olmaları ve seçilmeleri, bireysel hak ve özgürlüklerin kullanımı ve korunmasına katkı sağlayacak ve demokratik kültür ve pratiğin gelişimine ivme kazandıracaktır.

Kadınların erkeklerle eşit fırsatlarda kamusal hayata katılımını sağlayacak politikaların üretilmesi, mekanizmaların geliştirilmesi ve bu yönde tedbirlerin alınmasına yönelik çalışmalar devam ederken bir yandan da mevzuatımızda bulunan eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Siyasetin erkek işi olduğu, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Meclis Başkanlığı ve benzeri görevlere erkeklerin talip olacağı ve onların seçileceği ön kabulünün terkedilmesi ve bu alana ilişkin yasal mevzuatın kadın-erkek bütün vatandaşların siyasi haklarını kullanmasını nötr olarak düzenleyen bir anlayışla yapılandırılması zorunludur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün Meclis Başkanının kürsüde giyeceği kıyafeti düzenleyen 56 ncı maddesi 1 inci fıkrası 1 inci cümlesi Başkanın erkek olacağı kabulünden hareketle kadınlar için kıyafet düzenlemesi getirmemiştir. Aynı şekilde, Cumhurbaşkanının seçilmesini takiben göreve başlamadan önce Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde yapacağı yemin esnasında giyeceği kıyafeti düzenleyen 122 nci maddesi 4 üncü fıkrasında “Cumhurbaşkanı, andiçme töreninde siyah elbise giyer” denilmek suretiyle Cumhurbaşkanının kadın olması durumunda kıyafetinin ne olacağı belirsiz bırakılmıştır. Yine İçtüzüğü’nün 56 ncı maddesi 2 nci fıkrasında, Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilatı Memurları ve diğer kamu personelinin kıyafeti düzenlenirken genel olarak bu kişilerin erkek olacağı kabulünü yansıtır şekilde ifadelendirilmiştir.

Anayasamızın 10 uncu maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiş olup, 11 inci maddesinde de Anayasa hükümlerinin yasama, yürütme, yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu ve yasaların Anayasaya aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan, insan hak ve özgürlükleri ile demokrasi değerleri üzerine yükselen çağdaş dünyanın bir üyesi olarak Türkiye pek çok uluslararası sözleşmeye imza koymuş ve taahhütlerde bulunmuştur. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini onaylayan ülkemiz, kadınlara karşı ayrımcılık içeren yasal düzenlemelerin değiştirilmesi ve eşitliğin her boyutuyla sağlanması yönünde taahhütlerde bulunarak bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur. Bu kararlılık çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün kadınlara karşı ayrımcılık içeren söz konusu maddeleri değiştirilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının kıyafeti Başkanın kadın veya erkek olması durumuna göre düzenlenmiştir.

Madde 2- Maddede, Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilatı memurları ve diğer kamu personelinin kıyafetleri kadın-erkek eşitliğini yansıtır bir ifade kullanılarak yeniden düzenlenmiştir.

Madde 3- Cumhurbaşkanının andıçme töreninde giyeceği kıyafet Cumhurbaşkanının kadın veya erkek olmasına göre düzenlenmiştir.

Madde 4- Yürürlük maddesidir.

Madde 5- Yürütme maddesidir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI HAKKINDA TEKLİF**

İçtüzük

Madde 1- 05/03/1973 tarih ve 584 karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 56 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının 1 inci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Başkanlık kürsüsünde Başkan; kadın ise beyaz gömlek üzerine siyah tayyör, erkek ise beyaz kelebek kravat ve siyah yelek üstüne siyah firak giyer.”

Madde 2- 05.03.1973 tarih ve 584 karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 56 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilatı memurları ve diğer kamu personelinden kadınlar tayyör, erkekler takım elbise giyerler.”

Madde 3- 05.03.1973 tarih ve 584 karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 122 ncı maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Cumhurbaşkanı kadın ise siyah tayyör, erkek ise siyah takım elbise giyer.”

Madde 4- Bu İçtüzük yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5- Bu İçtüzük Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından yürütülür.

